

Şirketlerin ana amacı hissedarların servetini maksimize etmektir. Bunu yaparken hem şirketin varlıkları hem de hissedarların kaynakları en verimli şekilde kullanılmalıdır. Bu verimlilik elbette elde edilen kârla ölçülebilir. Şirketin varlıklarına ve hissedar kaynaklarına karşın elde ettiği kârı ölçmek için de aktif kârlılık ve özsermaye kârlılığı oranları kullanılır.

Aktif Kârlılık

Aktif kârlılık şirketin varlıklarını kâr yaratma konusunda ne kadar verimli kullandığına ilişkin ölçütlerden biridir. Şirketin sahip olduğu her 100 birimlik varlığa karşılık elde ettiği net kârı gösterir. Hesaplama yapılırken son 4 çeyreğe ait toplam net kâr, dönem başı ve dönem sonu varlıkların ortalamasına bölünür.

$$\text{Aktif Kârlılık} = \text{Yıllıklandırılmış Net Kâr} / \text{Ortalama Varlıklar}$$

Şirketlerin aktif yapıları değişkenlik gösterebilir. Örneğin çok yüksek başlangıç yatırımı gerektiren sanayi sektörlerinde aktif kârlılık oranları yazılım gibi sektörlerle göre düşük olabilir. Bu yüzden kıyaslama yapılırken şirket kendi sektöründeki benzer işi yapan şirketlerle ve kendi geçmiş dönemleriyle kıyaslanmalıdır. Ayrıca aktiflerin içerisinde yükümlülükler de bulunduğundan dolayı, alınan borçların verimli kullanılıp kullanılmadığı da bu oran ile ölçülebilir. Yüksek aktif kârlılığı olan şirketlerin kaldıracağı kullanmalarına daha olumlu bakılır. Finansman maliyetinden daha yüksek oranda aktif kârlılığa sahip bir şirket, eğer iş yaptığı pazar buna müsaitse borçlanıp yatırım yapmalıdır.

Özsermaye Kârlılığı

Özsermaye şirketin toplam varlıklarından toplam yükümlülüklerinin çıkartılmasıyla bulunur. Buna aynı zamanda defter değeri de denir. Özsermaye şirket hissedarlarının, o şirkete sağladığı kaynaklardır. Çünkü bütünü yükümlülükler varlıklar ile karşılandığında elde kalan miktar hissedarların varlıklarını temsil eder. Şirketin bu özsermayeye karşılık elde ettiği kârı ölçen oran özsermaye kârlılığıdır. Bu oran hesaplanırken son 4 çeyrekte elde edilen toplam net kâr, dönem başı ve dönem sonu özsermayenin ortalamasına bölünür.

$$\text{Özsermaye Kârlılığı} = \text{Yıllıklandırılmış Net Kâr} / \text{Ortalama Özsermaye}$$

Özsermaye şirket hissedarlarının sağladığı kaynakları temsil ettiğinden dolayı, özsermaye kârlılığı bir hissedar için en önemli oranların başında gelir. Eğer şirket, bu kaynakları verimli kullanmıyorsa hissedar ortaklıktan çıkmak ister. Burada en önemli ölçüt risksiz faiz oranıdır. Yani şirketin özsermaye kârlılığı en az risksiz faiz oranı kadar olmalıdır. Şirketler değerlendirilirken özsermaye kârlılığı kıyaslaması aynı sektördeki şirketlerle yapılmalıdır.

Elde edilen kâr özsermayeye dahil edildiğinden dolayı, özsermaye kârlılığı şirketin özsermayesinin büyüme hızına da eşittir. Ancak şirket temettü veriyorsa özsermaye büyümesi hesaplanırken elde edilen kârdan dağıtılan temettü çıkartılmalıdır. Özsermaye, defter değerine de eşit olduğundan, yüksek özsermaye büyümesi olan şirketler daha yüksek Piyasa Değeri/Defter Değeri çarpanlarıyla işlem görür.